

Οι εστίες της ελληνικής παθογένειας

Η οικειοποίηση του κράτους από την κυβέρνηση, η πολιτική αστάθεια, ο λαϊκισμός, η προσοδοθηρία, η διαπλοκή με οικονομικά συμφέροντα, ο παραλυτικός φόβος του πολιτικού κόστους

ΘΑΝΑΣΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
Θεσμοί: Κρίση και Ρήξη
 Εκδόσεις Πατάκη,
 σελ. 278,
 τιμή 12 ευρώ

ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ Α. ΛΑΒΔΑ

Σε σοβαρές κοινωνίες, οι κρίσεις ενθαρρύνουν τον αναστοχασμό. Σε κάποιες άλλες, ευνοούν τα πυροτεχνήματα. Το νέο βιβλίο του καθηγητή Θανάση Διαμαντόπουλου υπενθυμίζει ότι επιβιώνουν στην ελληνική κοινωνία θύλακες σοβαρότητας και – αντίστοιχα – προοπτικές ανασύνταξης. Οι *Θεσμοί* συνδυάζουν την οξυδερκή ματιά του ειδικού με την αγνία του πολίτη που διαπιστώνει την απώλεια ευκαιριών. Το βιβλίο συμπληρώνεται με τα ουσιαστικά σχόλια 25 προσωπικοτήτων της ελληνικής δημόσιας ζωής.

Ο συγγραφέας εντοπίζει έξι βασικές εστίες παθογένειας (οικειοποίηση του κράτους από την κυβέρνηση, πολιτική αστάθεια, λαϊκισμός, προσοδοθηρία, διαπλοκή με οικονομικά συμφέροντα, παραλυτικός φόβος του πολιτικού κόστους) ώστε οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις να αποτελούν συνολική απάντηση σε αυτές και όχι συρραφή επιμέρους ιδεών για ένα καλύτερο Σύνταγμα. Ο Διαμαντόπουλος υιοθετεί έναν ιστορικά ενημερωμένο επιστημολογικό εκλεκτικισμό: οι προτάσεις του προκύπτουν από έναν συνδυασμό ιστορικής παρατήρησης, συστηματικής πολιτικής ανάλυσης και βαθιάς γνώσης της διεθνούς βιβλιογραφίας.

Το βιβλίο προτείνει ένα νέο συνολικό θεσμικό σχέδιασμα και

επιηγείται επιμέρους μεταρρυθμίσεις. Οι τελευταίες εξειδικεύονται σε όσες αναφέρονται στην εκτελεστική εξουσία (προεδρική δημοκρατία με 5ετή θητεία του προέδρου, νέα οργάνωση του Υπουργικού Συμβουλίου που, έχοντας στρατηγικό προσανατολισμό, θα αποτελείται μόνον από υπουργούς), σε αυτές που αναφέρονται στη νομοθετική εξουσία (θεσμοθέτηση Γερουσίας, 5ετή διάρκεια κοινοβουλευτικής περιόδου), στη δικαστική εξουσία (θεσμοθέτηση Συνταγματικού Δικαστηρίου, επιλογή της ηγεσίας της Δικαιοσύνης από ειδικό όργανο), εκείνες που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ των εξουσιών (ασυμβίβαστο ιδιότητα υπουργού και βουλευτή), άλλες που αναφέρονται στο εκλογικό σύστημα (και την ει-

σαγωγή ορίων από το Σύνταγμα στον κοινό εκλογικό νομοθέτη) και – τέλος – όσες αφορούν τις ευρωεκλογές.

Οι περισσότερες από τις προτάσεις μπορούν να αποτελέσουν εφαλτήριο για θεσμική ανασύνταξη. Μεταρρυθμίσεις όπως η κατάργηση της ελληνικής ιδιαιτερότητας της διάλυσης της Βουλής λόγω αδυναμίας εκλογής Προέδρου Δημοκρατίας, η υιοθέτηση μονοεδρικών κατά το δυνατόν περιφερειών, η θεσμοθέτηση ενός Συνταγματικού Δικαστηρίου, το ασυμβίβαστο ιδιότητας βουλευτή και υπουργού όπως και οι προτεινόμενες αλλαγές στο εκλογικό σύστημα, αποτελούν ουσιαστικές και κρίσιμες μεταρρυθμιστικές προτάσεις. Το ζήτημα των σχέσεων μεταξύ κομματικού ανταγωνισμού και εκλογικού συστήματος – επί των οποίων ο Διαμαντόπουλος είναι ο κορυφαίος ίσως ειδικός στην Ελλάδα – πρέπει επίσης να εξεταστεί προσεκτικά. Η καθιέρωση της Γερουσίας όμως συναρτάται – κατά τη γνώμη

μου – με την ανάγκη αύξησης των «checks and balances» στην περίπτωση της υιοθέτησης της πρότασης για μετάβαση σε ένα προεδρικό σύστημα. Αντίθετα από μόνη της θα αυξήσει την κωλυσιεργία. Στο κομβικό αυτό σημείο (πρόταση για προεδρική δημοκρατία) διατηρώ επιφυλάξεις. Στη μεταφορά δηλαδή του προεδρικού συστήματος σε περιβάλλοντα ξένα – από άποψη τόσο πολιτικής κουλτούρας όσο και θεσμικής συνέχειας – προς το μοναδικά και επαναστατικά ιστορικό συγκείμενο σύλληψης και εφαρμογής του: την εισαγωγή από τους θεμελιωτές του αμερικανικού συνταγματισμού μιας νεωτερικής μορφής αιρετής μοναρχίας περιορισμένης από ένα πλέγμα θεσμικών ανασχέσεων και ισορροπιών. Η πολιτική επιστήμη έχει καταδείξει τα προβλήματα του προεδρικού συστήματος σε περιπτώσεις χωρών της Λατινικής Αμερικής όπου μεταφέρθηκε. Αλλά και η ίδια η μετάβαση προς ένα τέτοιο θεσμικό υπόδειγμα και την κουλ-

τούρα λειτουργίας του ενδέχεται να είναι δύσκολη, χρονοβόρα και να μειώσει έτσι (αντί να αυξήσει) το κριτήριο της προβλεψιμότητας που παραμένει κυρίαρχο για την αποτίμηση κάθε συνταγματικού πειραματισμού.

Για όσους συμφωνήσουν με το κεντρικό πρόταγμα του αναθεωρητικού σχεδιασματος του Διαμαντόπουλου, παραμένει το ερώτημα για το μη αναθεωρητέο της διάταξης για τη «Μορφή του πολιτεύματος» – με άλλα λόγια, κατά πόσον το στοιχείο της «Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής» και μόνο αυτό μπορεί να αναθεωρηθεί (εντός του δημοκρατικού πλαισίου) και υπό ποιες ακριβώς θεσμικές προϋποθέσεις. Ανεξάρτητα από τις τοποθετήσεις στο κομβικό αυτό ζήτημα, ο Διαμαντόπουλος έχει πετύχει την εκ νέου ανάδειξη των εξελισσόμενων σχέσεων του λόγου περί του Συντάγματος με τη ζώσα πολιτική. Αντιστεκόμενο στην περιχαράκωση αυτού του λόγου ως κλειστού πεδίου οργάνωσης των εννοιών και συγκρότησης των αντικειμένων, το βιβλίο του Διαμαντόπουλου συνεισφέρει μια κριτική ματιά απέναντι στη χρήση του Συντάγματος ως αναχώματος απέναντι στην πολιτική ανάπτυξη.

Με αυτή την έννοια, οι *Θεσμοί* εντάσσονται στην παράδοση των ουσιαστικών μελετών της πολιτικής επιστήμης, εκείνων που εστιάζονται στην πολιτική λειτουργία και στην εξεύρεση λύσεων που καλύπτουν τόσο την πολιτική αποτελεσματικότητα όσο και τη δημοκρατική αρχή.

Ο κ. Α. Κώστας Λάβδας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

